

Bērna tiesības un pienākumi

Publicēts: 25.11.2020.

Bērnam pildīt savus pienākumus ir tikpat svarīgi, kā uzmanīt, lai tiek ievērotas viņa tiesības. Bērna tiesības var tikt ierobežotas, ja tas nepieciešams sabiedriskās kārtības nodrošināšanai, citu personu tiesību un brīvības aizsardzībai. Izmantojot savas tiesības, nedrīkst aizskart citu bērnu un pieaugušo tiesības un likumīgās intereses.

Informējam, ka Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijā pieejami bukleti par bērnu tiesībām un pienākumiem > skatīt šeit: [Bukleti](#).

Ievadam

Bērns ir persona, kas nav sasniegusi 18 gadu vecumu. Izņēmumi ir tās personas, kuras saskaņā ar likumu izsludinātas par pilngadīgām vai stājušās laulībā pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas.

Bērna tiesības un brīvības valsts nodrošina visiem bērniem bez jebkādas diskriminācijas — neatkarīgi no bērna, viņa vecāku, aizbildņu, ģimenes locekļu rases, tautības, dzimuma, valodas, partijas piederības, politiskās un reliģiskās pārliecības, nacionālās, etniskās vai sociālās izcelsmes, dzīvesvietas valstī, mantiskā un veselības stāvokļa, dzimšanas vai citiem apstākļiem.

Bērna tiesības

Izmantojot savas tiesības, nedrīkst aizskart citu bērnu un pieaugušo tiesības un likumīgās intereses.

Bērna tiesības uz dzīvību un attīstību. Katram bērnam ir neatņemamas tiesības uz dzīvības un attīstības aizsardzību.

Bērna tiesības uz individualitāti. Kopš dzimšanas brīža bērnam ir tiesības uz vārdu, uzvārdu un pilsonības iegūšanu. Bērnu reģistrē atbilstoši likumam. Bērnam ir tiesības uz savas identitātes saglabāšanu

Bērna tiesības uz privāto dzīvi, personas neaizskaramību un brīvību. Bērnam ir tiesības uz privāto dzīvi, dzīvojamās telpas un korespondences noslēpumu, personas neaizskaramību un brīvību. Pret bērnu nedrīkst izturēties cietsirdīgi, nedrīkst viņu mocīt un fiziski sodīt, aizskart viņa cieņu un godu.

Bērna tiesības uz pilnvērtīgiem dzīves apstākļiem. Bērnam ir tiesības uz tādiem dzīves apstākļiem un labvēlīgu sociālo vidi, kas nodrošina pilnvērtīgu fizisko un intelektuālo attīstību. Katram bērnam ir jāsaņem atbilstošs uzturs, apģērbs un pajumte. Bērnam ar fiziskiem un garīgiem traucējumiem ir tiesības arī uz visu, kas nepieciešams viņa speciālo vajadzību apmierināšanai. Bērnam ir tiesības uz pastāvīgu dzīvesvietu.

Bērna tiesības uz izglītību un jaunradi. Valsts nodrošina visiem bērniem vienādas tiesības un iespējas iegūt izglītību atbilstoši katra spējām. Bērnam ir tiesības uz bezmaksas pirmsskolas sagatavošanu, pamata un vidējo izglītību, kā arī arodizglītību. Pie Latvijas mazākumtautībām piederošiem bērniem ir tiesības iegūt izglītību dzimtajā valodā atbilstoši izglītības likumam. Bērnam ir autortiesības, kā arī patenttiesības uz savu izgudrojumu. Bērnam ir tiesības apgūt kultūras mantojumu un piedalīties tā aizsardzībā, kā arī attīstīt savas jaunrades spējas.

Bērna sociālās tiesības. Bērnam ir tiesības apgūt profesiju un atbilstoši tai izvēlēties darbu. Profesijas apguve tiek nodrošināta

izglītības iestādēs, bet bērniem, kuri sasnieguši 15 gadu vecumu un ir reģistrējušies kā bezdarbnieki, — ar valsts nodarbinātības dienesta starpniecību. Bērnām ir tiesības uz bezmaksas veselības aprūpi, ko nosaka valsts programma. Bērnām, kurš nesaņem pietiekamu vecāku aprūpi, ir tiesības uz valsts un pašvaldības sociālo palīdzību un sociālajiem pakalpojumiem. Katram bērnam un bez vecāku gādības palikušam bērnam valsts un pašvaldība nodrošina Ministru kabineta noteiktās sociālās garantijas.

Bērņa brīvības. Bērnām ir tiesības brīvi izteikt savas domas, šajā nolūkā saņemt un sniegt jebkāda veida informāciju, tiesības tikt uzklautām, kā arī tiesības uz apziņas un ticības brīvību. Bērņa reliģisko piederību nosaka vecāki. Bērnām ir tiesības uz biedrošanās brīvību tiktāl, ciktāl tas neapdraud viņa veselību un dzīvību. Bērnām ir tiesības piedalīties pašpārvaldē izglītības, kultūras un sporta jomā. Jebkurās citās jomās, kas skar bērņa intereses, bērņa viedoklim veltāma pienācīga vērība atbilstoši viņa vecumam un briedumam.

Bērņa tiesības uz īpašumu. Bērnām ir tiesības uz īpašumu. Bērnām ir tiesības atkarībā no viņa vecuma pašām vai ar savu likumīgo pārstāvju starpniecību veikt darījumus un īstenot citas likumā noteiktās īpašnieka tiesības.

Bērņa tiesības uz aizsardzību no ekspluatācijas. Bērnām ir tiesības būt pasargātām no ekonomiskas ekspluatācijas, no nodarbināšanas bīstamos vai viņa veselībai, fiziskajai, psihiskajai vai tikumiskajai attīstībai kaitīgos apstākļos, nakts darbā vai tādā darba laikā, kas kavē viņa izglītošanos. Bērnām ir tiesības būt pasargātām no fiziskas un garīgas ekspluatācijas, no seksuālas ekspluatācijas un pavadināšanas, kā arī no citiem ekspluatācijas veidiem, kas jebkā varētu viņam kaitēt.

Bērņa tiesības uz atpūtu un brīvo laiku. Bērnām ir tiesības atbilstoši savam vecumam un fiziskajai un garīgajai attīstībai uz atpūtu un brīvo laiku, tiesības piedalīties spēlēs un izpriecu pasākumos, kā arī kultūras dzīvē un nodarboties ar mākslu.

Bērņa tiesības piedalīties bērņa tiesību aizsardzības programmu izstrādāšanā. Bērnām ir tiesības pašām vai ar savu likumīgo pārstāvju starpniecību piedalīties bērņa tiesību aizsardzības programmu izstrādāšanā un īstenošanā.

Bērņa pienākumi

Bērnām pildīt savus pienākumus ir tikpat svarīgi, kā uzmanīt, lai tiek ievērotas viņa tiesības!

Bērņa pienākumi mājās. Bērnām ir pienākums atbilstoši savam vecumam apkopt sevi un piedalīties mājas darbos. Bērnām jāizturas ar cieņu pret saviem vecākiem (adoptētājiem) un citiem ģimenes locekļiem, pret aizbildņiem un audžuģimenes locekļiem.

Bērņa pienākums - klausīt vecākus. Bērņa tiesības var tikt ierobežotas, ja tas nepieciešams sabiedriskās kārtības nodrošināšanai, citu personu tiesību un brīvības aizsardzībai. Bērņa tiesības uz privāto dzīvi, biedrošanās un vārda brīvību vecāki var ierobežot atkarībā no viņa brieduma pakāpes, lai:

- nodrošinātu bērņa attīstību un aizsargātu viņa veselību un dzīvību;
- aizsargātu sabiedrisko kārtību, iedzīvotāju tikumību un veselību;
- aizsargātu citu personu tiesības un brīvības.

Bērns var griezties pēc palīdzības bāriņtiesā (pagasttiesā), ja vecāki, viņaprāt, noteikuši nepamatotus ierobežojumus vai radušās citas domstarpības viņu attiecībās.

Bērņa pienākumi pret sabiedrību. Bērns ir pilntiesīgs sabiedrības loceklis. Viņa pienākumi pret sabiedrību pieaug atbilstoši vecumam. Bērnām ir pienākums mācīties atbilstoši savai fiziskajai un garīgajai attīstībai. Mācību laikā viņam jāievēro izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumi. Bērnām atkarībā no viņa vecuma un brieduma pakāpes ir pienākums sargāt savu veselību. Bērnām jāizturas ar cieņu pret valsti, tās simboliem un jāievēro likumi. Bērnām jāievēro sabiedrībā pieņemtie uzvedības noteikumi. Bērns nedrīkst, izmantojot savas tiesības, aizskart citu bērnu un pieaugušo tiesības un likumīgās intereses. Bērnām ir pienākums saudzīgi izturēties pret apkārtējo vidi.

<https://www.bti.gov.lv/lv/berna-tiesibas-un-pienakumi>